

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

ГЕНДЕРНА ОСВІТА: СУЧАСНИЙ СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ

2022

ГЕНДЕР

Гендер (від англ. *gender* – рід) – змодельована суспільством і підтримувана соціальними інститутами система цінностей, норм і характеристик чоловічої та жіночої поведінки, стилю життя й способу мислення, ролей і стосунків жінок і чоловіків, набутих ними як особистостями в процесі соціалізації, що насамперед визначається соціальним, політичним, економічним і культурним контекстами буття й фіксує уявлення про жінку та чоловіка залежно від їхньої статі. (Енциклопедія освіти. 2021)

Дві статі не перевершують і не поступаються одна одній. Вони просто різні.

Грегоріо Мараньон

Гендерна рівність – це не те, за що ми повинні боротися, навпаки, це повинно було бути чимось загальним назавжди.

Робін Оєнїї

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ
ОСВІТИ

Кравець В. П. Гендер / В. П. Кравець // Енциклопедія освіти / НАПН України ; [голов. ред. В. Г. Кремень ; заст. голов. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов ; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва ; редкол.: О. І. Ляшенко, Н. Г. Ничкало, Л. Д. Березівська, Л. Б. Лук'янова, О. В. Сухомлинська та ін.] : 2-ге вид., допов. та перероб. – Київ : Юрінком Інтер, 2021. – С. 190.

Кравець В. П. Гендерний підхід в освіті / В. П. Кравець // Енциклопедія освіти / НАПН України ; [голов. ред. В. Г. Кремень ; заст. голов. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов ; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва ; редкол.: О. І. Ляшенко, Н. Г. Ничкало, Л. Д. Березівська, Л. Б. Лук'янова, О. В. Сухомлинська та ін.] : 2-ге вид., допов. та перероб. – Київ : Юрінком Інтер, 2021. – С. 190–191.

Татаурова-Осика Г. П. Гендерний розвиток дитини / Г. П. Татаурова-Осика // Енциклопедія освіти / НАПН України ; [голов. ред. В. Г. Кремень ; заст. голов. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов ; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва ; редкол.: О. І. Ляшенко, Н. Г. Ничкало, Л. Д. Березівська, Л. Б. Лук'янова, О. В. Сухомлинська та ін.] : 2-ге вид., допов. та перероб. – Київ : Юрінком Інтер, 2021. – С. 191–192.

Мельник Т. Гендер у термінах, правових актах і практиці перетворень : словник-довідник / Т. Мельник, Л. Кобелянська. – Київ : Логос, 2020. – 239 с. – Доступно також: http://labs.journ.univ.kiev.ua/hrj/wp-content/uploads/2020/05/ГЕНДЕР-У-ТЕРМІНАХ-І-ПРАКТИЦІ-ПЕРЕТВОРЕНЬ_словник_довідник.pdf, вільний (дата звернення 30.08.2022).

Словник Європейського інституту з гендерної рівності / Європ. ін-т із гендерної рівності (ЄІГР) ; пер. М. Бабак, О. Давліканової, М. Дмитрієвої та ін. – Київ : Вістка, 2021. – 170 с. – Доступно також: <https://kgsi.org.ua/theory/slovník-evropeyskogo-institutu-z-gendernoi-rivnosti>, вільний (дата звернення 30.09.2022).

Гендер [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D1%80>, вільний (дата звернення 30.09.2022). – Назва з екрана.

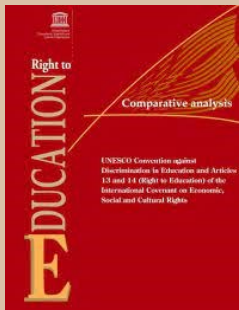
Гендерні дослідження [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%BD%D1%96%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F>, вільний (дата звернення 30.09.2022). – Назва з екрана.

МІЖНАРОДНІ ДОКУМЕНТИ

Загальна декларація прав людини [Електронний ресурс] : резолюція 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 груд. 1948 р. // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text, вільний (дата звернення: 10.10.2022).– Назва з екрана.

Convention against Discrimination in Education = Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти [Електронний ресурс] : прийнята Генеральною конференцією ООН з питань освіти, науки в культурі на XI сесії 14 груд. 1960 р. / ЮНЕСКО. – Режим доступу: http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=12949&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html, вільний (дата звернення: 10.10.2022).– Назва з екрана.

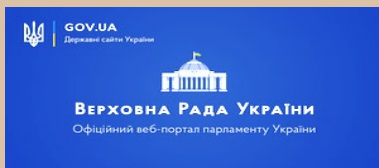

Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018–2023 рр. [Електронний ресурс] / Рада Європи. – Страсбург, 2018. – 57 с. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/prems-041318-gbr-gender-equality-strategy-2023-ukr-new2/16808b35a4>, вільний (дата звернення: 29.08.2022).– Назва з екрана.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

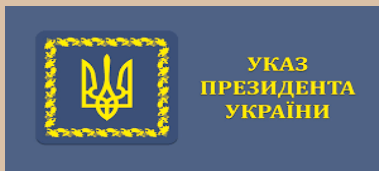
Конституція України [Електронний ресурс] : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. : [редакція від 01.01.2020 р.] // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Київ, 2020. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>, вільний (дата звернення: 01.09.2022). – Назва з екрана.

Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків [Електронний ресурс] : Закон України від 8 верес. 2005 р. № 2866-IV : [редакція від 07.01.2018 р.] // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Київ, 2005. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>, вільний (дата звернення: 01.09.2022). – Назва з екрана.

Про освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 5 верес. 2017 р. № 2145-VIII // Законодавство України / Верховна Рада України. – Київ, 2017. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>, вільний (дата звернення 29.08.2022). – Назва з екрана.

Про вдосконалення роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 26 лип. 2005 р. № 1135/2005 // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Київ, 2005. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135/2005#Text>, вільний (дата звернення: 01.09.2022). – Назва з екрана.

Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 9 жовт. 2020 р. № 930 // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Київ, 2020. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/930-2020-%D0%BF#Text>, вільний (дата звернення: 01.09.2022). – Назва з екрана.

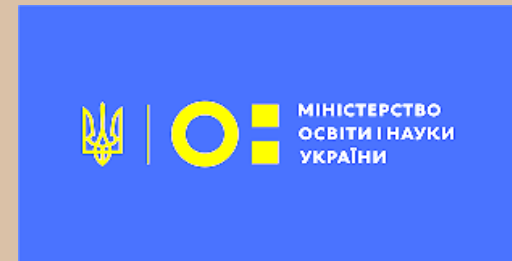
Про затвердження плану заходів з реалізації зобов'язань Уряду України, взятих в рамках міжнародної ініціативи «Партнерство Біарріц» з утвердження гендерної рівності [Електронний ресурс] : розпорядж. Кабінету Міністрів України від 16 груд. 2020 р. № 1578-р // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Київ, 2020. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1578-2020-%D1%80#Text>, вільний (дата звернення: 01.09.2022). – Назва з екрана.

Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року [Електронний ресурс] : розпорядж. Кабінету Міністрів України від 28 жовт. 2020 р. № 1544-р. // Урядовий портал : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – Київ, 2020. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnogo-a1544r>, вільний (дата звернення: 01.09.2022). – Назва з екрана.

Про схвалення Концепції комунікації у сфері гендерної рівності [Електронний ресурс] : розпорядж. Кабінету Міністрів України від 16 верес. 2020 р. № 1128-р. // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Київ, 2020. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1128-2020-%D1%80#Text>, вільний (дата звернення: 01.09.2022). – Назва з екрана.

Про схвалення Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2022-2024 роки [Електронний ресурс] : розпорядж. Кабінету Міністрів України від 12 серп. 2022 р. № 752-р // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Київ, 2022. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-2022-%D1%80#Text>, вільний (дата звернення: 01.09.2022). – Назва з екрана.

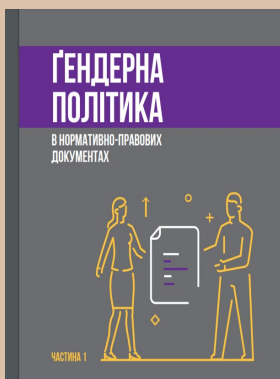
Про впровадження принципів гендерної рівності в освіту [Електронний ресурс] : наказ М-ва освіти і науки України від 10 верес. 2009 р. № 839 // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Київ, 2009. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0839290-09#Text>, вільний (дата звернення: 01.09.2022). – Назва з екрана.

Про створення робочої групи з питань політики гендерної рівності та протидії дискримінації у сфері освіти [Електронний ресурс] : наказ М-ва освіти і науки України від 03 лип. 2015 р. № 713 : [із змінами, внесеними згідно з наказами МОН України від 06 жовт. 2015 р. № 1007, 20 жовт. 2016 р. № 1274] // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Київ, 2016. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0713729-15#Text>, вільний (дата звернення: 27.09.2022). – Назва з екрана.

Про затвердження Методології та критеріїв проведення гендерного аудиту закладів освіти [Електронний ресурс] : наказ М-ва освіти і науки України від 05 листоп. 2021 р. № 1182 // Міністерство освіти і науки України : [офіц. портал]. – Київ, 2021. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodologiyi-ta-kriteriyiv-provedennya-gendernogo-audituzakladiv-osviti>, вільний (дата звернення: 29.08.2022). – Назва з екрана.

ДЕРЖАВНА ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА

Гендерна політика в нормативно-правових документах / ОБСЄ, Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; за заг. ред. К. Б. Левченко / Г. Г. Жуковська, К. Б. Левченко, О. О. Остапенко та ін. — Київ, 2020. — 186 с. — Доступно також: <https://kgsi.org.ua/sites/default/files/publications/genderna-polityka.pdf>, вільний (дата звернення 30.09.2022).

Задосенко К. О. Удосконалення організаційного механізму формування і реалізації гендерної політики в Україні / К. О. Задосенко // Публічне адміністрування : теорія та практика : зб. наук. пр. — 2019. — Вип. 1(21). — С. 1–15. — Доступно також: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2019-01\(21\)/9.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2019-01(21)/9.pdf), вільний (дата звернення 30.08.2022).

Оніщик Ю. В. Подолання гендерної нерівності в Україні: політико-правовий, соціальний та освітній виміри / Ю. В. Оніщик, Т. В. Семигіна, О. В. Пожидаєва // Наук. вісн. Південноукр. нац. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського : зб. наук. пр. / Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — Одеса, 2020. — № 4. — С. 109–116. — Доступно також: http://nbuv.gov.ua/UJRN/punpu_2020_4_16, вільний (дата звернення 30.08.2022).

Супрун В. В. Гендерний підхід та гендерно-орієнтоване бюджетування освіти як пріоритет державної політики України / В. В. Супрун // Вісн. післядиплом. освіти. Сер.: Соціальні та поведінкові науки : зб. наук. пр. / НАПН України, ДВНЗ «Ун-т менеджменту освіти». – Київ, 2020. – № 14 (43). – С. 200–230. – Доступно також: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/visnyk_PO/14_43_2020/Bulletin_14_43_Social_and_behavioral_sciences_Suprun.pdf, вільний (дата звернення 30.08.2022).

Ворчакова І. Є. Гендерна політика в Україні: можливості та перспективи / І. Є. Ворчакова // Молодий вчений. – 2019. – № 1 (2). – С. 405–408. – Доступно також: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/1/94.pdf>, вільний (дата звернення 30.08.2022).

Березнева І. М. Реалізація гендерної політики в сучасних військових закладах освіти / І. М. Березнева // Інновац. педагогіка. – 2019. – Вип. 10. – Т. 1. – С. 86–89. – Доступно також: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/10/part_1/20.pdf, вільний (дата звернення 30.08.2022).

НАВЧАЛЬНІ ВИДАННЯ

Желіба О. В. Освіта і гендер : навч.-метод. посіб. / О. В. Желіба ; Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. – Ніжин : Лисенко М. М., 2019. – 256 с. – Доступно також: <https://gestproject.eu/wp-content/uploads/2019/02/Education-and-Gender-ZhelibaFinal.pdf>, вільний (дата звернення 30.08.2022).

Кириленко С. О. Гендерні історичні студії: світовий та вітчизняний досвід : навч.-метод. посіб. / С. О. Кириленко, Є. М. Луняк ; Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. – Ніжин : Лисенко М. М., 2019. – 199 с. – Доступно також: <http://gestproject.eu/wp-content/uploads/2019/02/Manual-Gender-historical-studies-Kyrylenko.pdf>, вільний (дата звернення 30.08.2022).

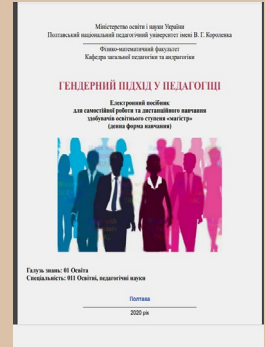

Заграй Л. Д. Теорія гендеру: гендерні дослідження у психології : навч. посіб. / Л. Д. Заграй ; ДВНЗ "Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника". – Івано-Франківськ : Петраш К. Т., 2019. – 263 с. – Доступно також: <http://gestproject.eu/wp-content/uploads/2019/02/Zahrai-Theories of Gender PNU.pdf>, вільний (дата звернення 30.09.2022).

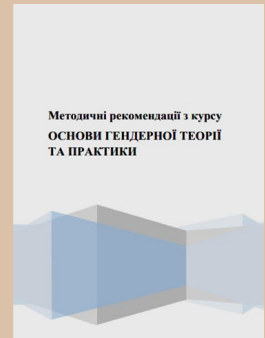
Гендерна педагогіка : хрестоматія / пер. з анг. В. Гайденко, А. Предборської ; за ред. В. Гайденко. – Суми : Університетська книга, 2019. – 313 с.

Гендерний підхід у педагогіці [Електронний ресурс]: електрон. посіб. для самост. роб. та дистанц. навч. здобувач. освіт. ступ. "магістр" (денна форма навч.) спец. 011. Освітні, педагогічні науки, галузі знань. 01. Освіта/Педагогіка / уклад.: О. Ю. Ільченко, Н. В. Кононец. – Полтава, 2020. – 58 с. – Режим доступу: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/10002/1/%D0%95%D0%9F-%D0%93%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%85%D1%96%D0%B4%20%D1%83%20%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%86%D1%96-2020.pdf>, вільний (дата звернення 30.09.2022). – Назва з екрана.

Методичні рекомендації з курсу "Основи гендерної теорії та практики" / уклад.: О. Л. Остапчук, С. А. Котловий. – Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2020. – 44 с. – Доступно також: http://eprints.zu.edu.ua/31005/1/%D0%9C%D0%B5%D1%82.%D1%80%D0%B5%D0%BA.%D0%9E%D0%93%D0%A2%D0%9F_%D0%9A%D0%BE%D1%82%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D0%9E%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BF%D1%87%D1%83%D0%BA.pdf, вільний (дата звернення 30.09.2022).

Методичні рекомендації з інтеграції гендерних підходів у систему підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони України / [за наук. ред. О. Ярош, Е. Рахімкулова]. – [Україна], 2021. – 286 с. – Доступно також: https://www.naiau.kiev.ua/images/news/img/2021/05/rekom_gender.pdf, вільний (дата звернення: 01.09.2022).

ГЕНДЕРНЕ ПИТАННЯ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

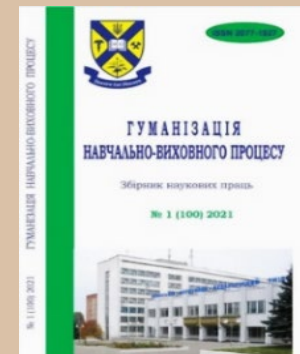
Воровка М. І. Розвиток гендерної культури студентства у фокусі історико-педагогічного дослідження : [монографія] / М. І. Воровка ; [наук. ред. І. П. Аносов] ; Мелітопол. держ. пед. ун-т ім. Богдана Хмельницького. – Мелітополь : ТОВ "ВБ Мелітопольської міської друкарні", 2019. – 409 с.

Маркова Н. В. Сучасні тенденції розвитку гендерної освіти в Україні / Н. В. Маркова // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Сер.: Пед. науки : [наук. зб.] / Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Старобільськ, 2019. – № 1(1). – С. 204–214. – Доступно також: <http://visnyk.luguniv.edu.ua/index.php/vped/issue/view/2>, вільний (дата звернення 05.09.2022).

Нечитайло Ю. С. Розвиток гендерної соціальності особистості в онтогенезі та її формування в освітньому процесі закладу фахової передвищої освіти / Ю. С. Нечитайло // Наук. часоп. НПУ ім. М. П. Драгоманова. Сер.: 5. Пед. науки : реалії та перспект. : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2019. – Вип. 72(2). – С. 62–70. – Доступно також: http://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/72-2019/part_2/15.pdf, вільний (дата звернення 29.08.2022).

Панасенко Е. Теоретичні й прикладні аспекти формування гендерної компетентності студентів вищих педагогічних закладів освіти / Е. Панасенко, А. Макаренко, Ю. Рейлян // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. пр. / Слов'ян. держ. пед. ун-т. – Слов'янськ, 2019. – № 6. – С. 7–18. – Доступно також: <http://gnvp.ddpu.edu.ua/issue/view/11970>, вільний (дата звернення 05.09.2022).

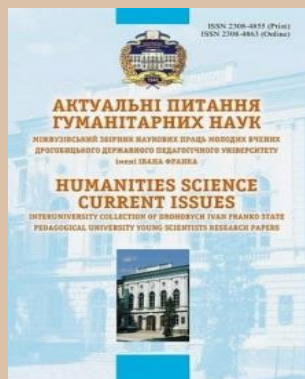
Султанова Н. В. Формування гендерної компетентності майбутніх вчителів в закладах вищої освіти / Н. В. Султанова, С. В. Безушко // Наук. вісн. Миколаїв. нац. ун-ту ім. В. О. Сухомлинського. Сер.: Психологічні науки : зб. наук. пр. / МОН України, Миколаїв. нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського. – Миколаїв : МНУ, 2019. – № 2. – С. 290–295. – Доступно також: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2019_2_56, вільний (дата звернення 01.09.2022).

Криворотько А. Наукові підходи щодо розуміння гендерного виховання / А. Криворотько // Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи : зб. наук. пр. / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань: Софія, 2020. – Вип. 1(3). – Ч. 1. – С. 82–88. – Доступно також: <file:///C:/Users/user/Downloads/204146-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-457926-1-10-20200527.pdf>, вільний (дата звернення 29.08.2022).

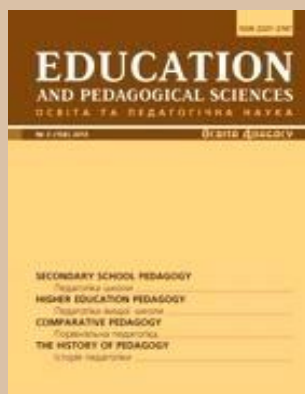

Помирча С. В. Урок гендерної рівності як засіб удосконалення мовленнєвої діяльності учнів / С. В. Помирча // Наук. вісн. Ужгород. ун-ту. Сер.: Педагогіка. Соціальна робота : зб. наук. пр. / Ужгород. нац. ун-т. – Ужгород, 2020. – Вип. 1(46). – С. 111–115. – Доступно також: <http://visnyk-ped.uzhnu.edu.ua/issue/view/13197>, вільний (дата звернення 05.09.2022).

Шлеїна Л. Імплементация идей гендерной культуры студентов у систему вищої освіти України / Л. Шлеїна, В. Михайлов // Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчен. Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка, Рада молодих вчен. – Дрогобич, 2021. – Вип. 40(3). – С. 278–284. – Доступно також: <http://www.aphn-journal.in.ua/40-3-2021>, вільний (дата звернення 12.09.2022).

Белоліпцева О. В. Практичний досвід формування гендерної культури фахівців соціальної сфери в неформальній освіті дорослих / О. В. Белоліпцева // Education and Pedagogical Sciences. – 2021. – № 1. – С. 81–88. – Доступно також: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OsDon_2021_1_10, вільний (дата звернення 29.08.2022).

Бабушко С. Р. Гендерність у неформальній/інформальній освіті дорослих: європейські практики / С. Р. Бабушко // Освіта дорослих : теорія, досвід, перспективи. – 2021. – Вип. 2 (20). – С. 10–20. – Доступно також: <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/issue/view/20/21>, вільний (дата звернення 29.08.2022).

Дороніна Т. О. Гендерна освіта: тенденції висвітлення питання у сучасному науково-педагогічному дискурсі / Т. О. Дороніна, Т. І. Ховрякова, Д. І. Шумська // Наук. зап. [Центральноукр. держ. пед. ун-ту ім. Володимира Винниченка]. Сер.: Пед. науки : зб. наук. пр. / Центральноукр. держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. – Кропивницький, 2021. – Вип. 197. – С. 21–24. – Доступно також: <https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/915>, вільний (дата звернення 29.08.2022).

Ільїна О. О. Підготовки до розроблення та використання в освітньому процесі початкової школи гендерних педагогічних ігор на основі суб'єкт-об'єкт-суб'єктного підходу / О. О. Ільїна, Т. Ф. Отрошко // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Сер.: Пед. науки : [наук. зб.] / Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Старобільськ, 2021. – № 8(1). – С. 75–84. – Доступно також: <http://visnyk.luguniv.edu.ua/index.php/vped/issue/view/31>, вільний (дата звернення 29.08.2022).

Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка

*До 30-річчя кафедри психології освіти
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка*

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ В ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОМУ ПРОСТОРІ ЗАКЛАДУ
ВИЩОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Збірник наукових праць за матеріалами
Всеукраїнської науково-практичної конференції
6 грудня 2019 року

Татаурова-Осика Г. Прояв гендерних стереотипів студентської молоді у процесі навчальної діяльності / Г. Татаурова-Осика
// Психологічне забезпечення інноваційних процесів в освітньо-професійному просторі закладу вищої освіти: сучасні реалії та перспективи : зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський, 6 груд. 2019 р. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2020. – С. 129–132. – Доступно також: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/3641/Psykholohichne-zabezpechennia-innovatsiinykh-protsesiv-v-osvitnoprofesiinomomu-prostori-zakladu-vyshchoi-osvity-suchasni-realii-ta-perspektyvy.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, вільний (дата звернення 21.09.2022).

Сучасні стратегії гендерної освіти в умовах євроінтеграції : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 10–11 верес. 2020 р. / НАПН України, Тернопіл. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка ; [за заг. ред. В. П. Кравця, О. М. Кікінежді ; ред. наук. кол.: І. Гевко та ін.]. – Тернопіль, 2020. – 287 с. – Доступно також: https://tnpu.edu.ua/vyhovna%20robota/2020_final_Zbirnyk%20tez_Gender.pdf, вільний (дата звернення 01.09.2022).

Shulha I. Theoretical basis of the organization of the gender-equitable environment in the foreign and Ukrainian educational system=Теоретичні засади організації гендерно-справедливого середовища у зарубіжній та українській освітній системі / I. Shulha // Наук. зап. Тернопіл. нац. пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка. Сер.: Педагогіка / Тернопіл. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2019. – № 1. – С. 59–67. – Доступно також:

<http://dspace.tnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/13194/1/8Shulha.pdf>, вільний (дата звернення 01.09.2022).

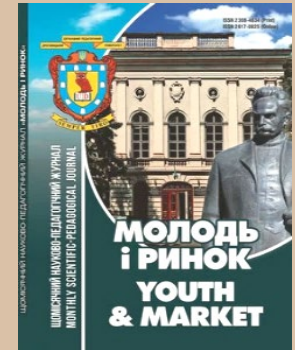

Байдюк Н. В. Використання інноваційних інтерактивних технологій гендерної освіти у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів / Н. В. Байдюк // Наук. вісн. Мукачівського держ. ун-ту. Сер.: Педагогіка та психологія. – 2019. – Вип. 1. – С. 59–62. – Доступно також: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdupp_2019_1_16, вільний (дата звернення 05.09.2022).

Солодовник Т. Гендерні відмінності особистісних характеристик віртуального спілкування молоді студентського віку / Т. Солодовник, Ж. Богдан, Н. Серeda // Теорія і практика упр. соц. системами : філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2019. – № 3. – С. 101–111. – Доступно також: <http://tipus.khpi.edu.ua/issue/view/11827>, вільний (дата звернення 29.08.2022).

Ільїна О. Гендерне виховання в концепції Нової української школи / О. Ільїна // Молодь і ринок. – 2019. – № 1. – С. 117–121. – Доступно також: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/158762/158028>, вільний (дата звернення 05.09.2022).

Герасимова Е. М. Соціальний вимір гендерних стратегій освітнього простору / Е. М. Герасимова, С. А. Крилова // Проблеми соц. роботи : філософія, психологія, соціологія / Чернігів. держ. технол. ун-т. – Чернігів, 2019. – № 2. – С. 19–25. – Доступно також: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prcr_2019_2_5, вільний (дата звернення 30.08.2022).

Гришак, С. Нормативно-правове забезпечення розвитку гендерної освіти на пострадянському просторі / С. Гришак // Освіта на Луганщині. – 2019. – № 1. – С. 21–24. – Доступно також: <https://loippo.edu.ua/contact-top/naukovo-metodichnij-zhurnal-osvita-na-luganshchini>, вільний (дата звернення 30.08.2022).

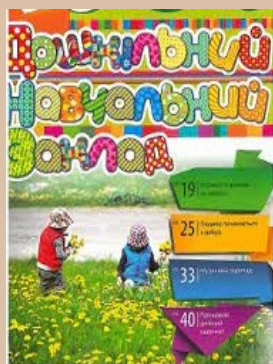

Коляда Н. Гендерне виховання в педагогічній спадщині Василя Сухомлинського / Н. Коляда, О. Кравченко, А. Войтовська // Нова пед. думка. – 2019. – № 3. – С. 157–160. – Доступно також: <http://npd.roippo.org.ua/index.php/NPD/article/view/61/52>, вільний (дата звернення 01.09.2022).

Мудрик О. В. Гендерне виховання дітей у сучасних закладах дошкільної освіти / О. В. Мудрик // Таврійський вісн. освіти ; Херсон. акад. неперер. освіти. – Херсон, 2019. – № 2. – С. 117–124.

Богульська І. М. Такі різні хлопчики та дівчатка, або особливості гендерного виховання дошкільників : інтерактив. заняття з батьками / І. М. Богульська // Дошкіль. навч. закл. – 2019. – № 1. – С. 33–35.

Ільїна О. О. Питання формування гендерної культури підростаючого покоління у сучасному суспільстві / О. О. Ільїна // Інновац. педагогіка. – 2019. – Вип. 12. – Т. 1. – С. 95–97. – Доступно також: http://innovpedagogy.od.ua/archives/2019/12/part_1/21.pdf, вільний (дата звернення 01.09.2022).

Петриченко Л. О. Студентська молодь – суб'єкт відповідального партнерства та батьківства в суспільстві гендерної рівності / Л. О. Петриченко // Інновац. педагогіка. – 2020. – Вип. 25. – Т. 2. – С. 183–188. – Доступно також: http://innovpedagogy.od.ua/archives/2020/25/part_2/39.pdf, вільний (дата звернення 07.09.2022).

Шадріна Н. Гендерне виховання підлітків: від теорії до практики / Н. Шадріна, Т. Ловчикова // Профтехосвіта. – 2020. – № 11/12. – С. 36–45.

Полякова О. Потенціал театральнo-педагогічних технологій щодо гендерної соціалізації студентів педагогічних закладів вищої освіти засобами позанавчальної діяльності / О. Полякова // Пед. науки : теорія, історія, інновац. технології. – 2020. – № 7. – С. 107–117. – Доступно також: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2020_7_13, вільний (дата звернення 29.08.2022).

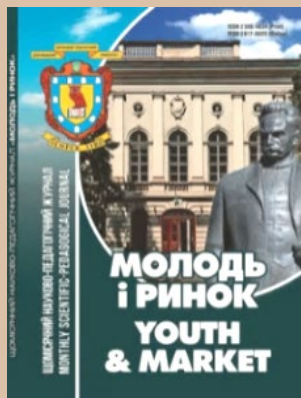

Топузов О. Формування гендерної культури як основа реалізації індивідуального потенціалу розвитку старшокласників / О. Топузов, О. Малихін, Н. Арістова // Укр. пед. журн. – 2021. – № 3. – С. 5–12. – Доступно також: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/83/52>, вільний (дата звернення 05.09.2022).

Сальнікова Н. В. Гендерний компонент як важлива домінанта в освітньо-виховному процесі сучасної молоді / Н. В. Сальнікова // Virtus : наук. журн. – 2021. – № 51. – С. 73–74. – Доступно також: <http://conference-ukraine.com.ua/ru/archive/>, вільний (дата звернення 01.09.2022).

Кравченко А. Гендерно чутливий підхід як основа забезпечення якості освітніх послуг з профорієнтації та професіоналізації учнівської молоді в нових соціокультурних умовах / А. Кравченко, В. Какадій, Ю. Нечитайло // Соц. робота та соц. освіта. – 2021. – Вип. 2. – С. 88–116. – Доступно також: <http://srso.udpu.edu.ua/issue/view/14699>, вільний (дата звернення 01.09.2022).

Кравченко А. Вплив гендерних стереотипів на вибір молоддю професії та конкурентоспроможність на ринку праці / А. Кравченко // Молодь і ринок. – 2021. – № 9(195). – С. 145–149. – Доступно також: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/243958/241961>, вільний (дата звернення 01.09.2022).

Шамсутдинова-Лебедюк Т. Соціалізація обдарованих дівчат дошкільного та підліткового віку в умовах гендерної диференціації / Т. Шамсутдинова-Лебедюк, Н. Полицяк // Молодь і ринок. – 2021. – № 9(195). – С. 130–135. – Доступно також: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/243954/241956>, вільний (дата звернення 01.09.2022).

Чабань А. Гендерні особливості професійної самореалізації майбутніх рятувальників / А. Чабань // Теорія і практика упр. соц. системами : філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2021. – № 4. – С. 69–75. – Доступно також: <http://tipus.khpi.edu.ua/article/view/249810>, вільний (дата звернення 05.09.2022).

Горенко М. В. Гендерна ідентичність і мотивація студентів-психологів до здійснення професійної кар'єри / М. В. Горенко // Психол. журн. – 2021. – № 7. – С. 13–20. – Доступно також: <http://psyj.udpu.edu.ua/article/view/234550>, вільний (дата звернення 05.09.2022).

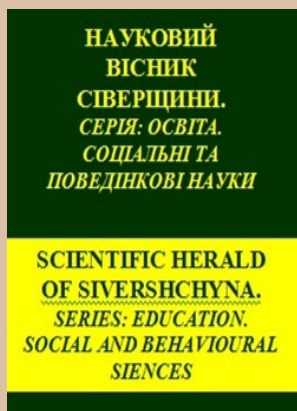

Султанова Н. В. Позакласна діяльність інтернатних закладів освіти як чинник гендерного виховання учнів / Н. В. Султанова // Інновац. педагогіка. – 2021. – Вип. 34. – Т. 1. – С. 147–151. – Доступно також: http://innovpedagogy.od.ua/archives/2021/34/part_1/29.pdf, вільний (дата звернення 12.09.2022).

Іноземцев Т. В. Гендерна складова частина у навчальному процесі кафедр військової підготовки закладів вищої освіти / Т. В. Іноземцев, А. В. Іноземцев // Інновац. педагогіка. – 2021. – Вип. 33. – Т. 1. – С. 56–62. – Режим доступу: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/33/part_1/14.pdf, вільний (дата звернення 07.09.2022).

Лобачова І. М. Гендерна культура майбутнього педагога в межах неформальної освіти ЗВО / І. М. Лобачова, С. В. Помирча, Н. О. Луценко // Інновац. педагогіка. – 2021. – Вип. 31. – Т. 1. – С. 103–106. – Доступно також: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/31/part_1/23.pdf, вільний (дата звернення 07.09.2022).

Аніщенко В. О. Оптимізація управління освітнім середовищем закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання: гендерний аспект / В. О. Аніщенко // Наук. вісн. Сіверщини. Сер.: Освіта. Соціальні та поведінкові науки. – 2021. – № 1. – С. 7–17. – Доступно також: http://nbuv.gov.ua/UJRN/shsesbs_2021_1_3, вільний (дата звернення 05.09.2022).

ГЕНДЕР
в деталях

Стрельник О. Освіта як фабрика смислів: від статево-рольового підходу до гендерно-чутливих змін [Електронний ресурс] / О. Стрельник // Гендер в деталях. – 2019. – 2 груд. – Режим доступу: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/gender-after-euromaidan/osvita-yak-fabrika-smisliv-vid-statevo-rolovogo-pidhodu-do-genderno-chutlivih-zmin-1341286.html?fbclid=IwAR2tgUca8ghC1slpQhnbAJpANvjZdDlc5nECLrUf6xrAq2hm61H1WtygVF0>, вільний (дата звернення 30.08.2022). – Назва з екрана.

GENDER CULTURE CENTRE
ЦЕНТР ГЕНДЕРНОЇ КУЛЬТУРИ

ЦГК [Центр гендерної культури] долучається до просування гендерної рівності у системі профтехосвіти [Електронний ресурс] / Центр гендерної культури. – 21 жовт. 2021 р., Харків. – Режим доступу: <https://www.genderculturecentre.org/cgk-doluchaetsya-do-prosuvannya-gender/>, вільний (дата звернення 05.09.2022). – Назва з екрана.

Державна служба України з надзвичайних ситуацій

Рятувальники провели онлайн-нараду щодо забезпечення гендерної рівності в закладах освіти системи ДСНС під час воєнного стану [Електронний ресурс] / Державна служба України з надзвичайних ситуацій. – 11 трав. 2022 р., м. Київ. – Режим доступу: <https://dsns.gov.ua/uk/news/ostanni-novini/ryatuvalniki-proveli-onlain-naradu-shhodo-zabezpecennya-gendernoyi-rivnosti-v-zakladax-osviti-sistemi-dsns-pid-cas-vojenного-stanu>, вільний (дата звернення 12.09.2022). – Назва з екрана.

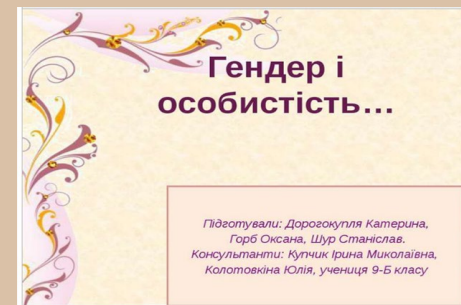

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР З ПРОБЛЕМ
ГЕНДЕРНОЇ ОСВІТИ ТА ВИХОВАННЯ
УЧНІВСЬКОЇ І СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ
НАПН УКРАЇНИ –ТНПУ ІМ. В.ГНАТЮКА

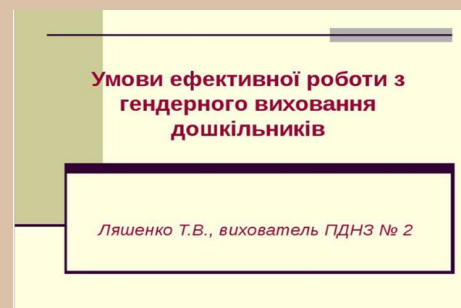
Директорка – д.психол.н., проф.,
завідувачка кафедри психології Кікінежді О.М.

Кікінежді О. М. Науково-дослідний центр з проблем гендерної освіти та виховання учнівської і студентської молоді НАПН України – ТНПУ ім. В. Гнатюка [Електронний ресурс] : презентація / О. М. Кікінежді, НАПН України, ТНПУ ім. В. Гнатюка. – Режим доступу: http://tnpu.edu.ua/naukova-robota/images/hender_tsent.pdf, вільний (дата звернення 03.10.2022). – Назва з екрана.

Гендер і особистість [Електронний ресурс] / К. Дорогокупля, О. Горб, С. Шур ; консульт.: І. М. Купчик, Ю. Колотовкіна // SvitPPT. – Режим доступу: <https://svitppt.com.ua/biologiya/gender-i-osobistist.html>, вільний (дата звернення 03.10.2022). – Назва з екрана.

Ляшенко Т. В. Умови ефективної роботи з гендерного виховання дошкільників [Електронний ресурс] / Т. В. Ляшенко // SvitPPT. – Режим доступу: <https://svitppt.com.ua/rizne/umovi-efektivnoi-roboti-z-gendernogo-vihovannya-doshkilnikiv.html>, вільний (дата звернення 03.10.2022). – Назва з екрана.

Литовченко О. В. Гендерна освіта: проблеми, реалізація та перспективи розвитку : рекомендов. бібліограф. список / О. В. Литовченко ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. — Київ, 2022. — Режим доступу: <https://dnrb.gov.ua/ua/>, вільний (дата звернення 10.10.2022).

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

ГЕНДЕРНА ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ, РЕАЛІЗАЦІЯ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

(рекомендаційний бібліографічний список)

Сила і можливості виховання
невичерпні.

Василь Сухомлинський
Дві статі не переверщують і не
поступаються одна одній. Вони
просто різні.

Григорій Мараньон
Гендерна рівність — це не те, за що
ми повинні боротися, навпаки, це
повинно було бути чимось
загальним завжди.

Робін Осні

В українській педагогічній науці зростає зацікавленість у дослідженні
гендерного аспекту освітнього простору. Одним із напрямів реформування
системи освіти згідно європейських норм є створення сприятливого
середовища для позитивних змін щодо зменшення гендерної нерівності в
освіті шляхом подолання сталих гендерних стереотипів. Саме на освіту, яка
здатна інтегрувати гендерний підхід у навчальний процес, покладаються
вимоги забезпечення становлення гендерної культури європейського рівня в
Україні.

Гендерна освіта сьогодні — це не лише запровадження
гендерних навчальних курсів, перш за все вона передбачає
формування нового світогляду, позбавленого ієрархії
чоловічого і жіночого, формування гендерно-збалансованого
середовища, врахування гендерного компоненту у методиці виховання і
навчання.

Розвиток гендерної освіти в школі дозволить сформувати уявлення
про те, що розділення за статевими ознаками не є основою для дискримінації
за яким-небудь критерієм або показником, що надає можливість жінці і

Адреса:

**вул. М. Берлинського,
9
Київ, 04060
Україна**

<https://dnpb.gov.ua/ua/>

E-mail:

**dnpb@i.ua (для офіційних
звернень)**

dovidka_dnpb@i.ua (для довідок)

**fond.dnpb@ukr.net (послуги для
віддаленого користувача)**

**metodist08@i.ua (методичний
супровід)**

**Виставку підготувала Н. Є. Шолохова – провідний бібліотекар відділу зберігання фонду та обслуговування користувачів;
відповідальна – О. Б. Бондарчук, завідувач відділу зберігання фонду та обслуговування користувачів.**

Використано матеріали з фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та інтернет-ресурси.
